

FEDERATIUNEA

Diurnalul politic, literar, comercial si economic.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominic'a.

Locuint'a Redactorului
si
Cancelari'a Redactiunii
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Articolile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corospun-
dintii regulari ai „Federatiunii.“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 fl. „ „
Pre anulu intregu . . . 12 fl. „ „

Pentru Romanii a:
pre an. intregu 40 Lei n. = 16 fl. v. a.
„ 6 lune 20 „ „ = 8 „ „
„ 3 — 10 „ „ = 4 „ „

Pentru inseratiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brala pentru fiesce care publicati-
one separat. In Loculu deschis
20 cr. de linia
Un exemplariu costă 10 cr.

Aristocratia transilvana.

Cine a urmaritu cu atentiune disputele decurse
intre „Gazet'a Transilvaniei“ si foiele magiare d'in
Clusiu in privinti'a aristocratiei transilvane va fi
avendu nu putiene cunoscintie despre caracteristic'a
acestei caste ominose; insi-si ungerii mai luminati o
denuncia acum in termini destulu de respicati. Estu-
modu diurnalulu opusetiunalu ungerescu „Ellenör“
(Controloriulu) depinge cu colori nimerite acea ceta
ingropata in rugin'a seceloru barbare. Reproducemu
articulu in cestiune fara vre-unu comentariu:

„Cine n'a auditu despre frumos'a si romantic'a
„Transilvania?“ de tier'a, despre care compatriotii
nostri germani canta, ca „Siebenbürgen Land des
Segens, Land der Fülle und der Kraft.“ (Ardealu,
tier'a binecuvantarii, abundantie si poterii.)

„Intr'adeveru asta-di este imposibilu a nu aud
despre aceta tier'a ferice; ca-ce dupa insu-si guver-
nulu nostru seu d'icundu mai bine, si pentru d'insulu
este „Land der Fülle und der Kraft.“

„Asie este: „Land der Fülle“, pentru ca imple
lacun'a seu intregesce numerulu, care pentru majorita-
tea guvernului este una trebuintia neincungiurava,
si „Land der Kraft“ pentru ca fara de aceta tierisiora
ministeriulu Andrassy — adi — n'ar fi in stare neci
pre unu momentu a impedece seu amanã implinirea
dorintiloru celoru mai ferbinti ale natiunii ma-
giare.

„Si fiindu-cã pres'a guvernamentalã e neseca-
vera in preamarirea acestei tiere, sã cercãmu putien-
telu: cu ce si-a castigatu Ardealulu aceta distinctiune
mare.

„Este unu lucru vechiu, recunoscutu in genere,
ca Ardealulu a remasu tare in deretru.“ Organele
principali ale guvernului actualu: „Pesti Napló“ si
„Kölozsvári Közlöny“ — ca sã nu ne provocãmu la
altele — au adeveritu aceta d'atãte-ori si atãtu de
decontestabilu incãtu este de prisosu sã o mai dove-
dimu si noi.

„Ardealulu e inderetru atãtu spiretualminte
cãtu si materialminte, si deosebitu socialminte.

„In Ardealu nu este aristocratia adeverala
adeca acea clasa a societãtii, care prin avuti'a si su-
perioritatea sa intielesuale ar' potẽ fi lamur'a tieriei. Si
totu-si fanfaronad'a aristocrateca, batjocoritori'a ne-
rusinata a spiretului tempului, necaiure nu' esiste in
mai mare mesura decâtu tocmai aici.

„Sunt aici individi, cari se lauda cu nume isto-
ricu, Betlenescii si Chemenescii s. a. inca nu s'au
stinsu. Ba dora necaiure pre fati'a pamentului nu
sunt atãti-a „magnati“ ca la noi in Ardealu.

„Numai atãtu-a e rãu cã — cu forte putiena
exceptiune — afara de numele istoricu si fanfaroni'a
inganfata, cu alta nu se potu laudã: materialmente
sunt paneroti, spiretualmente remasi inderetru, so-
cialmente inca ratecescu prin seclulu trecut.

„Estu-modu stã la noi clas'a, ce se numesce pre
sine aristocratia Ardealului. Si fiindu-cã clas'a aceta
s'a ar' dori a impune si mai de parte (aceta inse
poporulu nostru a suferitu-o pana acum numai
d'in stim'a pentru trecut), si fiindu cã clas'a de me-
dia-locu, despiciata si batjocurita pana acum, incepe
a se convinge, cã nu numai banii ei si mintea si cul-
tura este in manile sale, deci (daca se recere domnu)
d'ins'a ar' fi domnu la casa: aristocratia de nu-
me, vedindu si sentindu tote aceste, n'aveã d'a face
altu-ce decâtu — „auf Gnade si Ungnade“ — sã se
arunce in bratiile guvernului, ca cu ajutoriulu ace-
stui-a, ajungundu la oficie si alte d'asemene, sã pota
remanã si mai incolo „domnu unicu si atotu
potinte.“

„Si aceta asiẽ numita aristocratia are unu rã-
dãmu puternicu, de una parte clerulu catolicu — ve-
cinculu inimicu alu libertãtii, si profesorii reformati
d'in Ardealu.

„Aceta impregiurare se va parẽ cam curiosa:
inse este asiẽ. Aceta stimabila corporatiune a dove-
ditu — chiaru, cã — cu tota superioritatea sa spire-
tualã — scie sã fie aprodu fidelu si umilitu. — Ono-
re insutita putieneloru exceptiuni!

„Amu oservatu aceta a in Clusiu, Muresiu-osior-
helu si Ajudu, unde nu li-au fostu rusine a ambã
d'in satu in satu demoralisandu poporulu cu mancã-
ni si beuture si alte mediu-loce d'acestea (cu tote cã

chiamarea lor ar fi fostu chiaru contraria); i amu ve-
diutu nu de multu a migrã in corpore la Turd'a
pentru a mediuloel caderea lui Ladislau Tis'a.

„Care pote fi ore caus'a acestei servilitãti fidele?
Voiu spune-o. Acesti domni profesori dupa ce fure
cãtu-va tempu instructori, cu ajutoriulu asiẽ nu-
mitemi aristocratie ajunsera la catedr'a profesoralã.
Cuvinti'a si gratitudinea aducea cu sine, ca sã misce
tote petrele in interesulu binefacitoriloru lor. Acl
inca este putiena exceptiune — onore deplina lor
— ci acesti-a sunt persoane ingrãte chiaru si inaintea
colegiloru sei.

„Si factorii acesti-a in presente fure destulu
de tari pentru a impedece caderea ministeriulu And-
drasy — intrebuintiandu tote mediulocele posibile
pentru apesarea poporului mai putienu cultu. Sperã-
mãmu, cã pentru aceta nu voru remanẽ neremu-
nerati.

„Numai acesti factori potura asecurã triumfulu,
si acesti-a uniti cu elemintele, cari totu de un'a fure
dusmanii libertãtii seu mai bine toturoru libertãti-
loru Transilvaniei, ei cari supunendu-se totu de un'a
numai poterii actuali, servira totu asiẽ de fidelu pre
Bach, ca si pre Schmerling, Beloredi si adi pre
Beust-Andrasy, si cari menara Ardealulu in Reichs-
rath (senatulu imperialu). Asiẽ e, guvernulu numai
prin indurarea eroiloru principali ai Reichsrathului
potã secerã triumfulu (d. e. in Turd'a); cã-ce precum
vediuurãmu, clas'a intieleginte de mediuloce — fatia
cu partea mai neculta si mai seraca, deci coruptivera
— s'au dechiaratu resolutu pre totu indene contr'a
politice guvernului actualu. Dara pentr'ace'a — in
resultatulu finalã — „Transilvania totu-si este una
tierã intielegenta, avuta“ cu exceptiunea celoru ce sunt
a se exceptiunã!“

Dupa alegeri.

(D'in Romania'a.)

„Luptele electorale s'au terminatu si la noi.
„Rosii“ si „albi“ voru pausã pana la deschiderea parla-
mentului nostru candu apoi se va incepe intre ei o lupta
inversiunata. Partia Brateanu seu ce'a a „rosiloru“
(liberaliloru), precum se numesce de comunu pre aici,
a reesitu la alegeri atãtu de rãu, cum nece nu ar'
fi potutu crede omulu; inse impregiurarea aceta a
pre langa tota neinsemnãtatea numerului seu nu o
va impedece neci pre unu momentu pentru a se opu-
ne energiosu nisuintieloru binisioru conservative ale
guvernului nostru de acum. Ce se tiene de intielegi-
nti'a si tactic'a parlamentara, partia rosiloru
are unu avantaju multu mai mare, decâtu ce'a a al-
biloru, si aceta e de ajunsu, pentru a impedece ve-
ri-ce pasiu falsu, ce pote ar' voi cum-va a intreprin-
de guvernulu.

„Agitatiunile intreprinse cu ocaziunea alegeri-
loru de ambe partitele, nu se potu descrie, cã-ci pen-
tru a le crede, ar' fi trebuitu sã le vedi insu-ti. D'in
partea guvernului s'a eserceatu una presiune ne mai
audita, si inca asiẽ de publica, incãtu rosii cu oca-
ziunea verificatiuniloru forte usioru voru potã atacã
alegerile mai multoru deputati guvernamentali; inse
ace'a cã ore potẽ-se-voru reprobã, e cu totulu alta ce-
stiune. Aceta agitatiune publica vacasiunã guvernului
multe mominte neplacute d'in partea rosiloru in de-
cursulu sesiunii viitorie a parlamentului. Se dice
cã Ionu Brateanu ar fi scrisu una lista detaiata
despre tote ilegalitãtile comise de guvernulu cu oca-
ziunea alegieriloru, si are de cugetu a o face cuno-
scuta, in data la inceputulu sesiunii parlamentarie.
Aceta va produce unu scandalu ne mai auditu, si
va clatinã tare conduit'a morala a dloru Ghic'a si
Cogalniceanu.

„Candu e vorb'a de agitatiuni electorale, tre-
buie sã concedi, cã si partia lui Brateanu Rosetti a agi-
tatu, si inca nu mai putienu puternicu, de cãtu gu-
vernulu; diferinti'a e numai cã guvernulu a avutu la
dispusetiune midiloce mai puternice, si nu le-a potutu
ascunde asiẽ, ca si partia cea cu multu mai practica
a rosiloru. Poporatiunea mai de josu a tieriei, apartiene
partitei d'in urma; inse depindendu poporulu de la
boiari, era acesti-a d'in interesu tienendu cu fie-care
guvernulu, ce se inaugureza, poporulu a fostu constrin-
su a votã contr'a convingerii sale pentru candidatii
guvernului. In momentul decisivu inse, candu lu-

crulu ar' veni la unu conflictu mai seriosu, tota po-
poratiunea va luã arm'a in mana.

„D'in aceta resulta, cã tote sperantiele brilã-
nte cari le aveãu foiele gidane-magiare si gidane-au-
striace, in guvernulu presente alu Romniei, sunt
fundate pre nasipu. Dlu Ionu Brateanu i tre-
buie numai ocaziunea, si poporulu va urmã orbesce vointi'a
lui. Altu-cum veri-cine se insiela amaru, candu cre-
de cã guvernulu actualu alu Romaniei e inimicu seu
si numai contrariu intereseloru nationali. E adevera-
tu, cã capii lor au a luã multe in consideratiune, inse
in mominte deciditorie disparu ori-ce influentie de
aceste-a.

„Despre stimulatiunea cea agitata, in carea trai-
mu de presente, mai bine ve poteti convinge d'in fai-
mele cari se respandescu mai in tota diu'a despre
crise ministeriale, demisiunarea principelui Carolu
etc.; — faime, cari cercula pre aici, si apoi se trami-
tu in Europ'a pre tota dnu'a cu una aviditate nespu-
sa. In fapta inse pre aici nu cugeta nici unu sufletu
de omu la vre-o crise ministerialã seu chiar' la de-
missiunea principelui; barbatulu acestu-a se afla
forte bine aici, si afara de aceta reesindu guvernulu
la alegeri cu una maioritate absolutã, nu existe neci
cea mai mica ansa la una astu-feliu de resolutiune
desperata.

„La deschiderea parlamentului totu lucrulu ar
potẽ veni celu multu pana la una fusiune a partitei
guvernamentale cu rosii cei moderati, d'in carea apoi
ar' avẽ sã eãa unu ministeriu fusiunistu, inse si de-
spre aceta ne indoimu forte tare. Una cadere a gu-
vernului numai atunci va potẽ obveni, candu s'ar'
eserceã asupr'a Romaniei ore-si cari influentie strai-
ne. Despre astu-feliu de influentie straine inse pana
in momentul presente nu scimu inca nimicu.

„Numai una impregiurare voiescu a mai atin-
ge, si ace'a e conduit'a actualã a foieloru austro-ma-
giare facia cu principatele nostre. Limbuti'a acestoru
foie nutritã d'in alte fonduri [dispositiunarie se
considera aici forte putienu seu chiar' neci de cã-
tu. Tint'a, la care nesuiescu ele o cunoscemu prea
bine, si aceta sunt-banii; si de ace'a ridemu noi ade-
se ori de ignorantia, cu care ele scriu despre aface-
rile nostre. Foiele magiare redica unu scandalu in-
fernalu despre Brateanu si-lu dechiarã de celu mai
mare inimicu alu Ungariei, care ar' voi sã aneeteze
Ungaria Romaniei. — Ce-va mai ridiculosu de cãtu
aceta imputare nu existe; inse ast'a nu impedece
nimicu pentru ca sã nu se mai repetiesca de sute de
ori. De vine unu transportu nou de arme in Roma-
nia, tota Pest'a este alarmata si sbiera, cã otea ro-
mana e dejã la fruntariile Transilvaniei! Poternic'a
Ungaria chiama Europ'a intrãga intru ajutoriu con-
tra „mituticei Romanie.“ Intru adeveru ar' fi tem-
pulu, ca partitulu guvernamentalu ungerescu sã in-
cete odata cu manevrele aceste-a; cã-ci aceta este
una cale cu totulu ratecita care neci odata nu-lu
pote conduce la scopulu seu. Scimu noi prea bine ce
cugete are guvernulu ungerescu; inse nu fia ingri-
gitu, noi i vomu scã incrucisã tendintiele. Emisarii
platiti de ungeri, cari ambla, prin Romania si pre-
padescu banulu de contributiune storsu de la slo-
vacu, serbu si romanu, nu voru ajutã nemic'a gu-
vernului ungerescu, de ar' semenã ei intre noi ori
cãta neintielegere, cãta si urã frãtiãca. Noi Roma-
nii ni cunoscemu misiunea nostra; intrigele nu ne-
voru conduce pre cãi ratecite; si venindu or'a care
o asceptãm, tota Romania ca unulu va fi in petio-
re, pentru a coresponde chiamãrii ce i este incredin-
tiata in Orientu, si asceptãriloru intregi poporati-
ni crestine.“
(d. „Zuk.“)

„Wr. Ztg.“ publica urmatoriulu autografu im-
peratescu:

„Iubite c. Taffe! Lasandu-te in oficiulu Dtale
de ministru pentru aperarea tieriei si securitatea pu-
blica, Te numesce presiedinte alu consiliului Meu
ministerialu pentru regatele si tieriele reprezentate in
senatulu imperialu. Pre cancelariulu Meu imperialu,
pre presiedintele ministeriulu ungerescu si pre su-
premulu Meu intendantu de curte i incunoscintiezu
nemidlocitu despre numirea D-tale.

Vien'a, 17. aprile 1869.

Franciscu Iosifu, m. p.“

Beserec'a gr. c. romana si Congresulu catolicu. *)

Buteni, 15 aprile 1869.

Onor. Redactiune! Trecutu-au dieci de ani de candu clerulu gr. cat. impreuna cu poporul credintiosu, cunoscundu ranele infpte baserecei prin administratiunea arbitraria, si voidu unanimu a vindecareulu, rechiamâ neincetatu, prin foiele publice, conchiamarea si tienerea sinodeloru diecesane, pana ce in fine au amortitu; cã-ce vocea loru drepta a resunatu in pustetiu; pentru cã arcierii au fostu surdi la of-tarea generale; ba chiaru prin satelitti loru preserara brosiure de a lungulu si latulu dieceselor, aratandu cu sofisme si esegesu resucitu, cumcã de una parte clerulu si poporul nu potu si n'au dreptu a pretinde tienerea sinodeloru diecesane, fiindu acest' a dreptulu eschisivu alu arcieriloru, candu adoca dloru li se va vedè de bine; pentru cã ei sunt pusi prin spiritulu santu a guvernâ baserec'a lui Cristosu; si fiindu spiritulu santu cu d'insii n'au lipsa de svaturile clerului, cu atãtu mai putienu d'ale turmei cuventatoria, care, dupa vointia lui Cristosu insu-si, n'are votu in baserec'a dreptu credintiosa! de alta parte, neci cã se vedea lips'a tienerei sinodeloru, cã-ci administratiunea baserecei erã condusa de minune bine prin alesii spiritului santu dupa normativele prescise de insu-si mantuitoriulu lumei?!

Tempulu, ca mediculu celu mai bunu alu morburiloru, a aratatu cumcã sofismele acele, inventate spre sugrumarea adeverului si spre sustinerea absolutismului in baserec'a lui Chistosu, au fostu fantasmagorie si neluce desierte; a aratatu cumcã arcierii acei-a au traitu in idealismulu ratecirea si in prea iubirea absolutismului, erã rapiti pana la a sieptelea ceriu, in trupu sèu afara de trupu, ace'a nu sciu; sciu inse atãtu-a cã s'au uitatu de totu ce se intempla pre pamentu, in cãtu sentindu-se acumu generalminte decaderea baserecei catolice (candu cele-l-alte confessiuni inflorescu) pentru indiferentismulu credintiosiloru dati afara de totu d'in administratiunea afaceriloru baserecesci, s'au indemnatu capii baserecesci a se impreunã cu mirenii credintiosi, neluati in socotintia in ainte de acest'a, ca la olalta sè garantze a u t o n o m i ' a baserecei catolice. Aici se implinescu cuvintele scripturiei, ce dice: „Pètr'a care nu o au socotitu ziditorii, s'au pusu in capulu anghiului.“

Acestu-a este dara scopulu intrunirei loru d'in 1 optovre 1868. Pasiulu primu de secolu ne numerati pentru intrunirea vataviloru baserecei cu turm'a credintiosa despretiuita in

*) Publicãmu articolulu acestu-a fãra a face oservatiunile nostre, dorindu ca cestiunea sulevata, fiindu de mare importantia, sè fia studiata si desbatuta cu seriositate pre cale privata si in publicitate, si acest'a cãtu mai curendu, pentru ca la tempulu sèu sè fimu in chiaru cu situatiunea si conduit'a ce voru avè a o urmã respectivii competinti d'in sinulu beserecei gr.-cat. romane. Red.

aite de ace'a. Pasiulu alu doilea au urmatu cu greutatea plumbulu dupa 1/2 de anu; acestu-a statoresee regulamentulu electoralu pentru adunarea pregatitoria care va elucrà unu regulamentu ordinariu conformu carui-a se va conchiamã adunarea pentru organizarea universitatii baserecei catolice!

Eu ca unulu d'ntre credintiosii baserecei catolice me bucuru de pasii acesti-a si credu cã bucuri'a acest'a este generale in totu clerulu si poporul romanu gr. catolicu, pentru cã vedu apropiarea tempului candu vindecarea raneloru nostre, de si merèu, dar' totu-si fãra indoiela se va pune la ordinea dilei, implenindu-se tote pentru cari strigaramu in desierte de mai multe dieci de ani.

Nu vreu sè vorbescu generalminte pentru tote diecesele, pentru cã sum convinsu cumcã in fie care diecesa se voru aflã individi atãtu d'in cleru cãtu si d'in miru cari se voru folosi de ocaziune si se voru nisui a-si vindecã ranele sale, daca le au.

Eu cu asta cale me restringu specialminte la eparchi'a gr. cat. a Oradei mare in care m'am crescutu, in care am sierbitu, si ale carei-a scaderi le cunosc de la α pana la ω totu asiè cunoscundu si causele scaderiloru; si amu sperantia firma cumcã de cum-va voru fi nimerite alegerile la adunarea pregatitoria atãtu d'in miru cãtu si d'in cleru, tote voru fi vindecate pre calea cuvenita fãra de neci una intaritare, fãra de ace'a ca sè scada nimbulu autoritatiloru baserecei; cã-ce nu se recere alta nemica decãtu intielegere imprumutata, si vointia buna, tientita spre infloirea baserecei si credintiei sante.

E dreptu cã de la 1 optovre 1868. au decursu vre-o 7 lune fãra ca clerulu si poporul romanu gr. catolicu sè fia datu ce-va semne de bucuria*) pentru triumfulu acestu-a, fãra ca dupa pasulu primu in data sè se fia intrunitu si sè fia facutu cutare programu in care insãrandu legionulu doreriloru sale sè lu fi datu cunoscintiei si desbateri publice; pentru ace'a unu mirenu i este cu greu a luã initiativ'a; dar totu-si indemnate de santioni'a causei, ne vomu nisui a insãrã aici in forma de programu tote scaderile, reutãtile si suferintiele clerului si ale poporului romanu gr. cat. d'in eparchi'a Oradei-mari, a caroru vindecare o acceptãmu de la adunarea universitatii baserecei rom. catolice, asiè:

1. Baserec'a greco catol. romana este a fi privita totu o data ca basereca nationala, fara de care n'am fi adi, ce suntemu.

2. Baserec'a gr. cat. sè fia independenta, de totu influxulu strainu scutita.

3. Absolutismulu ca isvorulu tuturoru releloru sè fia stersu d'in baserec'a lui Christosu in privintia administratiunei afaceriloru sale.

4. Aventarea culturai nationale religioase a poporului romanu.

*) Vedi nr. tr. alu „Fed.“

Red.

FOISIORA.

Critic'a dlui Maiorescu.

I.

(Urmare.)*

Petru Maioru, carele a scrisu multe pentru luminarea natiunei sale si a strainiloru, merita si in ochii dlui M. a fi numeratu intre scrietorii romani: inse e trista partea, ce i se asemna; cã d. M. lu face „falsificatoriu alu istoriografiei“ romane, si cum amu dice respunditoriu pãntu „vitiulu radicalu“ dominante in tota directiunea de asta-di a culturai nostre.

Si pentru ce redica d.-sa a supr'a lui acèsta inculpare grea?

Numai si numai pentru cã Maioru, cum dice d. M., ar' fi sustienendu in §. 4., cã Dacii au fostu cu totulu exterminati... si pentru cã spre intemeierea acestei ipoteze aduce unu pasagiu dubiu d'in Eutropiu si Iulianu, cãror'a le dã — dupa asertulu dlui M. — una interpretare imposibile de admisu cu mintea sanetosa.

Atãt'a e tota vin'a, ce se imputa lui P. Maioru! Si pentru acèst'a elu este falsificatoriu de istoria!

Acum rogu-ve, luati in mana ori-ce istoricu vechiu sèu nou, si-lu dati in judecat'a unui barbatu competente, rogati pre acestu-a, sè ve spunia in cugetu curatu: este autoriulu acelu-a fãra pecatu, ca d. M., sèu face si elu ici-colo cãte una smentela, ca toti botezatii si nebotezatii?

Sèu rogati pre d. M., sè spunia: care istoricu este, carele sè nu scapete nece una data intru adunarea si combinarea dateloru, intru dejudecarea causelor si a urmãiloru, sèu candu face versiune d'in limbe straine.

Herodotu si Liviu gemu de neadeverure. Marele maistru alu istoriografiei inca nu e de totu scutitu.

Dara cene-i condema si infioreza de falsificatori ai istoriografiei? Nime.

Si nece nu-i pote, pentu cã numai acelu scrietoriu se pòte numi falsificatoria de istoria, carele sciendu si voidu se folosesce cu date false, sèu supte d'in degetele sale, sèu curupte prin adause ori versiune pucinu fidela.

Èra decã unu istoricu citeza si traduce datele sale asiè, pre cum jacu in funtanele cele bune, nu este falsariu nece in casulu acelu-a, candu ar' face ore-cari deduceri false de intru insele.

*) A se vedè nr. 41.

Cã fiinde datele citate cu credentia, lectoriulu le pòte esaminã, si pote primi sèu respinge deductiunile, ce istoriculu face d'intr' insele.

Petru Maioru in loculu inculpatu citeza column'a traiana, pre Eutropiu (unu locu cam dubiu) si pre Iulianu, unu locu despre care eu, chiar' si cu pericululu de a me vedè dechiaratu de maturu pentru cas'a nebuniloru, cauta sè marturisescu, cã e destulu de chiaru si proa bine interpretatu) si combinandu aceste date dice, nu aceea, ce-i pune d. M. in gura, cã „Dacii au fostu cu totulu exterminati de romani,“ ci urmatoriele cuvinte: „nece nu i-au omoritu pre toti, nece nu i-au dusu Romanii nicairi, nece atunci, nece dupa aceea; ci pre cei mai multi i-au omoritu, èr' aceia, pre cari nu i-au ajunsu armele romane, cu fug'a au scapatu a fora de Dacia.“

Ce este aci despre totale exterminarea daciloru? Ce este aci mai multu, de cãtu admite una interpretare possibile a cuventeloru lui Traianu (la Iulianu in Caesaribus) „Getarum gentem penitus everti et delevis“ amu restornatu de totu si am stersu gintea Getiloru?

Cãtu de nedrepta este judecat'a dlui M. a supr'a lui Maioru, se vede si de acolo, cã d. sa dice in pasagiulu citatu, cum cã Maioru sustiene exterminarea Daciloru, pentru ca sè pota probã, cã noi suntemu descendenti necorrupti ai Romaniloru. Cã in Maioru la loculu amentitu nu se argumenteaza pentru ipoteza: cum cã Romanii d'in Dacia sunt descendenti neamestecati ai romaniloru d'in Rom'a; ci se vorbesce despre totale desiertarea Daciei de locuitori.

Asemenea este si critic'a, ce d. M. face lecsiconulu de Bud'a si carea ese la acelu resultat, cã lecsiconulu de Bud'a este una falsificare a etimologiei.

Nece potea cine-va sè accepte alu de la d. M. de cãtu aceea, ca sè scotia d'in lecsiconulu acelu-a ore-cãti ultraismi si pentru d'insii se lapede intrèga cartea, ca etimologisãrile d. sale sè aiba locu mai comod in literatur'a romana, — si ca omenii, candu voru ceti scalambature de ale d. sale, pre-ocupati de severitatea judecatei rostite asupr'a altoru-a, sè le trèca cu vederea si sè nu observe, cã-su adeverate scalambature, ca si cele imputate lecsiconulu de Bud'a, sèu pote si mai mari.

Ca de esemplu aducu cuventulu chimia, carele d. M. in Scrierea limbei romane-lu deduce de la latines-

5. Reducerea poterei administrative la normativele canoaneloru cu influint'a precumpentoria a mireniloru.

6. Redicarea starei tica'ose materiale a clerului, si stergerea numirei: „cleru inferioru si superioru“, pentru cã acèst'a nu convine cu sistemulu invetiaturii lui Christosu, ne avendu in basereca neci unu preotu potere spirituale mai mare a fara de episcopulu care singuru santiesce preoti, ceialti sunt asemene, prin urmare deosebirea sè se face numai asiè: Episcopulu si Clerulu.

7. Controlarea administratiunei interne prin alesii mireni.

8. Stergerea abuseriloru intru impartirea beneficiloru baserecesci.

9. Incetarea nepotismului in tota privintia.

10. Inspectiunarea administratiunei fonduriloru diecesane si scolare prin mireni, si dara socoteloru in publicu la totu 1/2 de anu.

11. Imbunetãtirea sortii preotiloru betrani si altoru nepotintiosii sèu nefericiti.

12. Legatura numai dogmatica cu baserec'a latina prelunga tienerea strinsa a celoru 4 punte.

13. Respectarea cuvenita a preotiloru si mireniloru prin Episcopu

14. Descalcarea libera a clerului in curtea diecesana sèu resiedinti'a episcopesca conformu canoaneloru.

15. Indetorat'a ospitalitate d'in partea episcopuluiu facia cu clerulu conformu canoaneloru, pastrandu se frugalitatea.

16. Controlarea primirei clericiloru, precum a impartirei fundatiuniloru in seminarulu studentiloru.

17. Liber'a inspectiunare a mireniloru a supr'a manipulari materiale a averi seminaruluiu studentiloru, precum a creșterei.

18. Bunurile episcopesce cu nedreptulu numite asiè, sè fia privite in intiesulu canoaneloru „Patrimonia pauperum,“ si fiindu cã nu este mai seracu nimenu de cãtu natiunea romana, asiè dara averea sè se socotesca de averea diecesei care face o parte d'in natiunea romana seraca; administratiunea acelu-a sè vina su controlari'a gratuita a comisiunei compuse d'in 1/3 preoti 2/3 mireni, avendu acesti-a lefe determinate numai pentru elucrarea socoteloru dande in publicu la totu 1/2 de anu.

19. Episcopuluiu sè-i se asemne o suma cuvenita stari si caracterului sèu cu cuvenit'a luare in socotintia cã are sè fia ospitalu facia cu clerulu, cã-ci nu se cade ca episcopulu sè fia imbuibatu in averile lumesci atunci candu partea ce mai mare a clerului impreuna cu familiile sale flameudiescu sèu in sudorea fetiei sale prindiendu chiar' de cornele plugului casciga pana de tôte dilele.

20. Episcopulu sè fia indetoratu a face testamentulu sèu si inca dupa normativele prescise sèu prescriinde in legele tiei, de locu ce voru pretinde: unu preotu, si doi mi-

culu culmen, si prin acèst'a cade asiè de reu, pre cum ca de Bud'a in locurile cele mai peccatose.

Cã d. M. derivandu pre chimia de la culmen antãtu supune metates'a: culmen, apoi susceperea unui i carele s' inmoia pre l, sèu simpla prefacerea silabei elu in eli-chi (ca in chid u de la in clud o) — dupa aceea apocoparea silabei finali, a cãroii cosonatoria latinesce s'a tienutu si in nominativu, — si prin aceste trei metamorfoze totu nu-si pòte produce chim'a d'in latinesculu culmen; ci-i cauta sè-lu mai si sucèasca la capulu ciuncatu, sè-i scambe tefminat' finale e in a si asiè sè face „chima“ unde dupa analogia s' a cadè sè fia „chime“ (ca lume de la lumen.)

Acum me rogu, ce cuventu se afla in lecsiconulu de Bud'a, carele sè fia trecutu prin mai multe procedure torturorie, de cãtu chim'a dlui M.?

Si totu-si lecsiconulu de Bud'a e falsificatoriu, èra d. M. remane filologu bunu si logicu, si dupa tortur'a patratã cuventulu culmen: pentru cã, pentru cã... vedeti d'vãstra quod licet Jovi, non licet bovi.

Romanii rateciti prin labirintulu direptiunei vitioase, neluminati de umbr'a (pardon!) logicei iasiane, d'in latinesculu culmen au facutu unu cuventu simplu si naturale, au dñsu culme, ori decã ve place mai bene: latinii din cuventulu popularu culme au dñsu in limb'a culta culma.

Ei dar' a formã si derivã cuventele unei limbe in mod atãtu de simplu e lucru tieranescu. La ce este cine-va intiatu, decã nu spre a lucrã si judecã intru tote mai pre sus si nu dupa modulu vulgaru?

De aceea d. M. se nevoiesce a se distinge de judecatã vulgarã, nu numai pre campulu literaturii si filologiei romane, ci si pre alu celei latine, — de si acestu d'in urma, dõra recunõsce si d. M., erã cultivatu destulu de bine si in aint de ivirea d. sale.

Cã cine a mai auditu pana aci de verbulu la t. m. e. care d. sa-lu pune de doue ori in „Scrierea l. rom.“ p. 150 deriva d'in elu pre eminare?

Lumea tienea pana aci, cã eminare este de la radice cin'a mineo, ce ocure la Lucretiu in doue locuri neindolite cartoz VI. v. 562 si 1193. Vomu vedè afla-se va macaru un filologu, carele sè se cucerisca prin d. M. si sè accepteze pomeno in tesaurulu limbei latine ca radecina a lui eminare, — sèu d. M. va dechiarã, cã in l. c. alu scrierei d. m. bonus dormitãt Homerus.

Asiè e d. M., candu domni'a sa faca pre filologulu asiè este, candu critisèza pre alti filologi.

veni alesi si denumiti spre acea de adunarea compusa ad hoc in casuri de lipsa. etc.

21. Episcopu va potè fi numai unulu ca acel'a d'in sinulu clerului diecasanu, care au fostu in cura animarum mai pucinu 10 ani.

Deci, sè bine voièscă clerulu si poporulu gr.-cat. romanu ale primè punctele aceste nu de cinosura, departe se fia, si de base pentru desbatere sèu combateru, cum voru voi, numai la tempulu convenitu sè fia gat'a cu cointelegere fraticèscă, cu tóta iubirea, sè nu ne afle tempulu acelu-a negat'a, cãci tótu ce se face rapede si pre apucate de comunu se face rãu, si neconformu scopului.

In câtu pentru alegeri la adunarea pregatitoria n'am sè dfeu nemica, pentru cã clerulu gr.-cat. e cu multu mai cultu, cu multu mai bine scèi indigintie sale de câtu sè suferè presiune apoi poporulu asculta de d'insulu cã fiescè care cunoscuandu-si chiamarea s'a deplinu, lu-invetia, lu-descèpta, apoi poporulu cunoscuandu pre preotulu sèu de parintele sèu deveratu cu iubire adevoratu fiescè se lipescè de d'insulu cã asculta tóte cuvintele cele bune; — totu-si fiindu cã lucrulu acestu-a este cam neindatenatu atãtu in aintea clerulu cãtu si inaintea poporulu, nu va fi de prisosu a amentè, ca clerulu sè scutèscă poporulu de tóta influint'a celoru ce per vim et fórtia s'ar' nisui ca in adunarea sperativa ultr'a montani absolutistici se ajuga la precumpenitate, cãci atunci remanu tóte era in statulu in care se afla in presiate; se nu credã clerulu cã intre mireni nu sunt cãri pentru nescari mite cãtu de bagatele nu sunt gat'a nu numai a portã silepulu ultra montaniloru absolutistici, ba chiar' sunt gat'a la totu succursulu cutãrui si cutarui nu numai a clarinã d'in capu adevèrindu, ba chiar' a face metanie la totu cuventulu, si la nutulu cutarui si cutãrui a se teral in pulbere ca sierpele; pentru se a am' onore de a ve reflectã ca pre cum Dvostra sè ve feriti mè si pre poporulu sè lu feriti de aluatulu fariseiloru; barbati in cari vreti a vi puna increderea sè-i cunoscuti de plinu cã sunt barbati de sine statatoru in tóta privint'a, nu suferu presiune de la nimene, au convingerea lor propriã despre tóte obiectele cari voru sè vina acolo la pertratãre.

Dionisiu Pascuti,
advocatu.

De sub Mesesiu 15/4 1869.

Reformele interne si externe facute de legelatiunea trecutã incetu incetu incepu a se pune in vietã si in comitatulu nostru alu Solnocului-de-mediulocu. Ba noi in multe privintie mergemu si noi departe; si cottulu nostru reprezentatu in comitetu totu prin magiari, in urm'a mai multoru decisiane create d'aval'm'a prin comitetulu comitatensu s'a apucatu de organizarea notariatelor comunali, nepotendu acceptã decisiunile dietei in privint'a constituirei si organizãrei comitatelor si a comunelor.

Dara necairi nu mi se pare d. sa mai curiosu, ca intoculu unde criticã instructiunea publica.

Èca ce dice d. sa despre instructiunea publica la romani:

In ainte de a avè invetiatur satesci, amu facutu scole prin sate, si in ainte de a avè profesori capabili, amu descisu gimnasia si universitatè, si amu falsificatu instructiunea publica.

Aceste le dfece d. M. rectorulu universitatèi de la Iasi, cã instructorulu unu d'in cele doue institute principale, ce poporulu romanu cu sudorea faciei sale sustiene, spre a respãndi prin elu cultura si scientie in mintea si anim'a tenerimeci sale.

Si institutul acest'a dupa recunoscutia publica a rectorulu sèu nu corespunde inaltei sale destinatiuni ci falsificã instructiunea si latiescè vitulu radicale alu directiunei presentè.

Si ca sè vorbim cu cuvintele dlui M.:

d'in sudorea dilnicã a poporulu se scotu midi-locole materialu pentru sustinerea edificiuului fictiv u, ce-lu numimu cultur'a romana.

Frumosu si lamuritu! multiamu forte, si crediu, cu me-ne impreuna ar' multiamu intregu poporulu romanu, — dèca intregu poporulu romanu ar' audì acèsta confesiune publica a dlui M.

Poporulu i-ar' multiamu, pentru cã d. M. aratandu starea cea adevorata a instructiunei impreuna cu cauzele ei (necapacitatea profesoriloru) l'ar' scati de sarcin'a intretinerèi scoleloru si a altoru institute de cultura. Cã poporulu romanu nu ar' fi atãtu de nobunu, ca sè-si predeze si de aci incolo sudorea sa spre imbubirea unoru omeni, cari nece macaru atã'ta nu facu, ca vorbindu cu d. M.

d'in recunoscutia sè i producemu una singura lucrare, carea sè-i inaltic anim'a si sè lu faca sè uite pentru unu momentu miser'a de tóte dfelele.

Poporulu ar' strigã cu dreptu cuventu: diosu cu scolele! diosu cu acesti insielatori, ce ei cu gur'a capitanulu lor, cu gur'a lor propriã se marturisescu a fi insielatori si vase netrevnice!

D. M. ar' patì-o ca si pop'a acelu-a, ce voidnã a trece de tare procopsitu, invetiase pre ascultatorii sèi, cã Mantuitorulu a scapatu lumea de spiritele necurate nemicindu-le pentru tóte tempurile, — èr' apoi la câte-va septemane esì pre strade, cã in basereca nu-i mai veniã nime, si bucinã in derept'a si stang'a: am smentitu! una draconia fetatoria a

A arondatu notariatele, a defiptu sciintiele d'in cari candidatii au sè fie esaminati, a denumitu o comisiune esaminatoria, care d'in 20 l. e. si-va incepe lucrarea, asiè cãtu in reversatulu dioriloru d'in 1. iuniu a. e. tóte comunele si toti competintii voru fi trecutù prin acestu focu purgatoriu. Acèste fure otarite in ruptulu capulu si mai eschisivu fãra de a se consultã si cu membrii romani si neromani ai comitetulu; cã vedi Domne! periculum ost in mora. Nu cunoscemu mai in detaiu regulamentulu elaboratu prin comisiunea magiara in acestu obiectu; tóta nisuint'a nòstra de a ni-lu castigã remase fãra rezultatu, prin urmare nici nu potemu judicã incãtu satisfacè recerintelor tempulu presinte si dreptelor pretensiuni ale Romaniloru, maioritatii absolute a cottulu nostru fatia cu folosirea limbèi. Magiarii de pre aici inca nu au devenitu la cunoscutia cã si Romanulu e factoru necesariu in masin'a statulu si prin urmare cã ignorarea lui potè aduce stricatiune mecanismulu intregu. Dara nici au ne importa multu ori-ce voru fi decisu ei in acea privintia. Avemu noi Romanii legi mai tari ca ori si ce decisiuni còtense. De acèste trebue sè ne tienemu si cu asta ocasiune; la acèste amu doritu a atrage atentiunea intielegintie eclesiastice si civile d'in acestu comitatu.

In virtutea existintie nòstre, cu dreptu nu ne pote lipsi nimene pre pãmanta de limb'a nòstra materna si de usuul ei in tóta sfer'a activitatèi nòstre. Sè pote suprimè, sugrumã si maltratã acestu dreptu pana la unu tempu, daru nemici de totu nici decum, pana candu nu e nimicitã natiunea. Natur'a e mai tare, mai puternica ca voint'a individiloru, si acestu dreptu lu avemu de la natura, ea dara ni va fi totdecaun'a intr'ajutoriu pentru aperiarea lui si contr'a usurpatoriloru lui. Acum dèca bas'a cutarui statu e poporulu agricultorulu, poporulu locuitorulu prin comune si cetãti, atunci bas'a folosirei limbèi èra-si numai acolo trebue sè o cercãm. Bas'a sè-si ièe in usu acè'a ce-i compete, si superedificatulu nu va potè nesocoti acelu usu si dreptu alu ei. Poporulu tieranu, care suporta greutãtile statulu, solvescè contributiunea grea, si dã tributulu sangelui mai scumpu ca averea, diu'a noptea asuda pentru sustarea statulu cu cea mai mare abnegatiune a sa si a familie sale, nu potè fi silitu fãra celu mai mare sacrilegiu, ca lasandu-si limb'a propriã sè intrebuintieze alt'a, necorespondietoria geniulu sèu, care d'ora o casta sèu alt'a privilegiatã, unulu ori altulu soiu devenitu la potere are placerea de a o decretã a statulu, si deosebitu nu acolo, unde statulu e basatu pre mai multe soiuri de popore ca la noi; nu, pentru cã nu poporulu e pentru statulu, ci acestu-a pentru poporulu. Poporulu, natiunea romana dara, care contribue intru tóte pana la prisosintia la sustarea si aperiarea statulu, fãra cea mai grosolana vatemare a dreptulu natiunei, a dreptulu divinulu nu potè fi silitu la folosirea cutãrei limbè straine in loculu limbèi sale natale!

Dorere, acestu dreptu divinulu, inca nu a strabatutu anim'a cea inganfatã a stapanitoriloru nostri politici. Legelati-

scapatu si d'in ea èra s'a implutu lumea de spirite necurate. Veniti la basereca. Dati prescure!

Candu ar' vedè, cã romanii nu mai voru a nutri cu sudorea loru nescè falsificatori de cultura, nescè propagatori ai vitulu radicalu descoperitu cu fericire de d. sa, — candu ar vedè, cã poporulu romanu nu voiescè una data cu capulu a-i ma ida poli de auru pentru fictiuni; atunci d. M. fara indoie la ar' intorce vorb'a si ar' dice: romani buni! romani demni de unu venitoriu mai bunu! Nu luareti lucrulu asiè strinsu. E dereptu, intre profesorii de la scolele nostre sunt forte multi necapaci, neculti, insielatori chiaru. Ei dara potè d. vostra cugetã, cã nu se afla si intre profesorii nostri vre-una lumina, vre-unu singuru omu cultu si iubitoriu de adevèru? Poteti d. vostra cugetã, cã eu carele v'am descoperitu acèstu mare adevèru, incã-su insielatoriu? Nu pecauireti, nu alungareti pre toti profesorii si dascalii d'in tièra; ci numai pre . . . si pre . . . Èra pre mi-ne, carele v'am adusu la cunoscutia unu adevèru mare, lasati-me, ca si mai multa lumina sè respãndescu intre voi si sè punu bazele unci adevèrate culture natiunali. Dati-mi poli in venitoriu ca in trecutulu sèu si indoiti.

Èra noi cesti alalti moritori, candu am audì pre d. M. vorbindu asiè, i-am luã de motivu, cari: multa cunoscutia de lume impreunata cu pr'a mare incredere in si-ne, cari: fumu sèu ambitiune, unii pote si: ure sèu int-rese personali.

Dar' asiè ce se potemu dice, candu lu-vedemu plesnindu in facia si infierandu de falsificatori instructiunea romana, la care d. sa are parte atãtu de eminentu?

Dèca instructiunea si tota cultur'a romana e intru adevèru pre una cale atãtu de ratecitu, cum potè d. M. portã rusinea de a figurã intre instructorii natiunei romane?

Dèca imputãrile facute sunt fara temeiu, cumu-si permite d. sa a ne inferã atãtu de cumplitu in aintea lumci?

Fia inse adevèrulu ori-si-care, portarea dlui M. este, dupa opiniunea mea, nejustificabile.

Èra ce se tiene de instructiunea romana si tota cultur'a romana, — dèca-i iertatu sè se mai dèca vre-una opiniune indereptatita, a fara de a dlui M., si dèca-i iertatu se descoperu si eu opiniunea mea, — aceea nece nu pote fi tare infioritoria, nece este de totu apusa, sèu innecata de nu sciu ce vitiu, ci d'in contra se imbunatãtescè d'in dfe in dfe si tende a se redicã spre culmea, intru care se afla la alte popora.

Nu pote fi cultur'a si instructiunea romana in stare infioritaria, pentru cã vitregl'a temporeloru abiè de cãti-va ani incepu a mai pierde câte ce-va d'in asprimea sa. Apoi ce au

nea trecuta aduse ce e dreptu o lege batjocurita pentru „egalitate natiunaltãtilor“; acea egalitate inse stã numai in oprimera si subordinarea tuturor limbelor ncmagiare in favorea limbèi magiare, care prin acèsta lege se decretã de singuru domnitoria de susu pana diosu; si numai diosu, dar' tare diosu, mai diosu nu se potè, in comune superb'a limba magiara facu o amarita de concessiune celoru ncmagiare impingandu-le pana la sorgintele de unde fãra nemicirea totulu si turburarea tuturor elementelor firei nu poteã sè le alunge, si aretandu-ni ore-si-cumu, cã dèca vremu sè facemu ce-va, de aci trebue sè incepemu. Asiè dara de aci vomu si incepe; si de aci de vomu luptã mai departe. Legea amintita mai susu la §. 20. dice; „Adunãrile comunali alege ele insele limb'a protocolorlu si a manipularèi. Protocolulu se va portã totodata si in acea limba in care a cincia parte d'in membrii votanti afla de necesariu a se purtã.“ — Èra alu 21-le §: „Ampliatii comunali sunt indetorati a intrebuintia in coatingerile lor cu locuitorii comunei limb'a acestor-a.“

Comitatulu Solnocului-de-mediulocu purcede organizandu comunele, resp. notariatele si esaminandu pe respectivii candidati. Nu credemu cã comisiunea esaminatoria sè ièe in vre-o consideratiune limba romana, limb'a populatiunei preponderante; nu, pentru cã ea nu a primitu in sinulu sèu romani cari sè o pricepa. Magiarii, ca si totu-de-aun'a, si-facu de capu in acea sperantia cã Romanii in fine se voru impreteni cu fapt'a implenita. Comunele inse au dreptu dupa legea divina de a si folosi limb'a in tóte afacerile lor si dupa legea „de suprematia a limbèi magiare“ veduramu mai susu. Deci comunele curatu romane, semi-romane sèu si unde romanii voru face un'a a cincia parte d'in membrii votanti, sub neci unu prete-stu sè nu primèscã alta limba oficioasa pentru afacerile sale de cãtu cea romana, si nici sè primèscã alti notari, de cãtu numai de acè'a, cari voru fi apti a corespunde acèstei recerintie. Preoti, docinti, intieleginti civili! aveti cea mai santa detorintia d'in si afara de catãdra a predicã si instrui poporulu in acèsta directiune. La acèst'a suntemu indreptatiti. Deci preoti cu crucea in frunte. . . !

In fine Domnule Redactoru! am sè-vi descoperu cã verdictulu juratiloru de Pest'a, in caus'a asiè botezatulu delictu de presa, a atinsu adunca inimele tuturor Romaniloru d'in Salagiu. Lovitur'a e grea si amara; se pare a fi data d'in precãleulu. Ddiu inse sè vi dèe potere spre a o potè suportã. Romanii d'in Salagiu si-au imbracatu in dolii inimelè loru. *)

Eremita.

*) Primiti multiemirea nostra!

„Red.“

facutu alte natiuni in sute de ani, romanii nu potu face dfe-cundu asiè in durat'a unei nopti, ca femeiele maestre.

Èr' a pretende ca romanii numai atunci sè incèpa a redicã scole poporali, candu voru avè docenti buni ca cei de prin Germani'a si Elveti'a, si gimnasia si universititi numai dupa ce scolele inferioari voru fi totu atãte modele, cu profesori iscusiti ca cei d'in nou'a Atena de la Sprea si instrumente literarie cãtu se pote mai deplente, — este ca sè nu intrebuintiamu nece noi una vorba mai colorata, curatu absurditate.

Scoalele nu sunt machine de amblatitu, cari sè le tragi d'in fabrice angloeseci si aplici cu succesu la mosi'a ta.

Profesorii nu sunt dulapure vorbitorie gatite a la Faber, cari sè le poti proenã cu redicat'a spre a le impartì pre la scolele (intielegu edificiuulu) satesci, gimnasiali si academice „dupa trebuintia.“

D'in contra scolele bune si invetiatorii buni se formeza pre incetulu si inca forte cu anevoiã. Intru aceea inse cine voiescè sè aiba scole si profesori buni, totu cauta sè se supuna acèstei necesitatè si sè suferia antaiu pre cei de coda mestecati cu unu procentu ore-care de maestri: cã dupa acèsti-a voru veni altii d'in ce in ce mai luminati si mai alesi. Asiè i se va redicã instructiunea.

Èra cine-si propune a intemeiã scole numai dupa ce va fi convinsu, cã acèle voru fi modelu, „rusticus expectat, dum defluat amnis“, — si nu va avè scole bune, cãtu va tienè Ddiu pamentulu.

Asiè cãrgu tóte in lume, si ori unde este cultura, incetulu s'a facutu prin scole si profesori nu toti ca cei d'in tierelè cele mai luminate, — de si intru acèste inca sunt mai multi de celi rei, de cãtu de cei buni. Asiè cauta sè mèrga si la romani.

Èra cum cã instructiunea la romani ar' fi de totu apusa, vitiosa chiar' in sensulu dlui M., aceea nu crediu sè-o mai afirme vre-unu romanu a fara de d. M.

Ma-mi place a supune, cã si d. sa face acèst'a numai rapitu de prea mare zelu pentru inaintarea romaniloru, si necasitu, cã nu reafila in Iasi institute, ca cele ce l'au laptatu in Vien'a si Berlinu.

Inso sperãmu, cã necasulu d. sale va trece, si inca mai curendu, dèca d. sa va intorce spre scrierea cartiloru plene de adevèru n, tempulu, ce acum lu prodèza amarindu-se si amarindu si pre altii cu critice esagerate.

I. M. Miodanu.

(Va urmã.)

Ciora (Salagiu 1/4 1869.

Stim. Red! In nrulu 34 alu „Federatiunii“ in core-spundintia d'in 26/3 an. c. „de sub Mesiesu“ despre actulu alegerii de la Gibou afu unu pasu relativu la person'a mea; apretiuescu espressionea: „unde e increderea intre turma si pastoriu?“ dar' de alta parte nu potu retacé indolintia effu-into d'in pasulu acelu-a in privintia mea, a caracterului meu preotiescu-natiunalu; ba pastrandu-mi cu scumpetate onorea natiunalitatii mele, vinu a respinge suspitiunea ce mi se face d'in partea ore-cui — amicu séu neamicu; invitu pe fie-care romanu cu logic'a sanetosa a ceti cu atentiune ace'a core-spundintia, si se va poté convinge cá nu se mai poté efeptul incredere neci a se sustiené cea efeptuita, pentru cá machi-natiunile sírete si demoralisatorie ale adversariloru, nulificara tote incercárele in direptiunea acést'a.

Rogandu-ve sé primiti derhiaratiunea acést'a in „Federatiunea“ me inchinu principiiloru acestui pretiuitu diurnalu.

Grigoriu Sabieru Kardos m. p.
adm. parociei Cior'a si fil. Dobrinulu

Varietáti.

* D'in cursulu de pre anulu I alu foiei perio-dice „Transilvania“ se mai afla aproape cinci-dieci esemplarie legate si depuse in cancelari'a asociatiunei la Sabliu. Acel'a cuprinde afara de actele si discursurile oficiali emanate de la adunarea generala si de la comitetu, cum si afara de multe publi-catiuni literarie si varietáti etc. urmatorii articli:

Culegere de documente istorice. (Articlu pregatitoriu) de G. B.

Ideile fundamentale ale economiei natiunale, de Dr. Tincu.

O privire fugitiva preste literatur'a romana si lips'a unei istorie critice a literaturii romane, de Iustinu Popfiu.

Economi'a natiunala, de Stefanu Popu.

Despre Odele si Epodele lui Horatiu, de G. I. Munténu.

Prefaci'a la C. Svetoniu tradusa, de acel'a-si.

Despre istori'a naturala de Simeonu Mihali.

Dr. Vasile Popu (biograficu), de G. Baritiu.

Moldov'a la anulu 1821, (d'in poesiele repaus. Vas. Fabianu.)

Monete si medalie antice si alte anticítáti, colectiunea dlui Ces. Boliacu.

Convorbirile literarie contr'a Barnuti.

Moldov'a la anulu 1829. Vas. Fabianu.

Despre istori'a Transilvaniei dupa com. Emericu Mikó, de G. Baritiu, (patru articli).

Dictionariu magiaro-romanu, de acela-si.

Comerciuu antícu si comerciuu modernu de Ioane Eliadu-Radulescu.

Un'a epistola a lui Petru Maioru cátra Dr. Vas. Popu, 9 Augustu 1815.

Epistole agronomice, de Stefanu Popu.

Tesauru de monumente istorice pentru Romani'a, de A. Papiu Ilarianu.

Anuariulu generale alu instructiunei publice in Romani'a.

Vocabulariu romanu-nemtiescu de Saba Pop. Barcianu.

D'in datinele vechi ale Transilvaniei (istoricu), de G. Baritiu.

Compendiu de pedagogia, de I. Popescu.

Epistol'a domnului prepositu Stefanu Moldovanu despre documentele istorice (nr. 14).

Unu fragmentu d'in Ateneulu romanu, despre literatur'a politica, de I. Eliade R.

D'in Dram'a: Constantinu Brancovanu in cinci acte, de Dim. Bolintineanu, (in mai multi nr.).

Critic'a in „convorbirile literarie.“

D'in actele societáti „Transilvania.“

Despre medicina cu respectu la poporul romanescu, de Dr. Paulu Vasiciu, (mai multi articli.)

Archiv'a istorica a Romaniei, de B. Petriceicu-Hajdeu.

Cuventarea de deschidere a dlui presiedinte Vasiliu Ladislau Popu la adunarea a opt'a a asociat. transilv. etc. (Nr. 20.)

Institutulu regescu d'in Franci'a, de G. Baritiu.

Banc'a generala de asecuratiune reciproca „Transilvania.“

Scólele elementare in Franci'a, de G. Baritiu.

Discursu ténutu de Iosifu Popu in adun. gener. d'in Gherl'a.

Conferintie literarie in Bucuresci.

Epistole familiare ale lui G. Baritiu cátra Dr. P. Vasiciu.

Éra sub rubric'a „Clio“ se publicara catalogele unui numeru fórte mare de documente, care la tempulu séu voru fi cercetate si folosite la scrierea istoriei transilvane, éra in parte chiar' si la istoria tierelor vecine.

Tomulu acést'a contine 47 cóle 8° si se vende cu 3 fl. v. a. Doritorii de alu avé binevoiesca a se adresá cátra on. comitetu la Sabliu.

Domniloru, precum individulu, carele se scie stimá pre sine-si, asié si natiunea ajunsa la cuno-scintia de sene, simte trebuintia imperativa de a reintrá d'in tempu in tempu in sine, de a-si trage séma cu trecutul séu si celu mai departatu, si

celu mai d'incóce. — Noi credemu asié, cá natiunea nóstra are chiar' acum necesitate multu mai mare decátu altele multe, de a inchiaie unu com-putu cu trecutul séu. Fára asemenea operatiunea psichica nu pote decurge intre lovirile si vuicetele va-luriloru poltice, ci se cere — o tium est studium. Sê nu parasimu productele literarie si scientifice ale barbatiloru, cari ostenescu, spre a ne redicá pre acestu terenu, pentru ca sê nu ne caimu odata amaru. („Gaz. Trans.“)

* * (Clubulu poloniloru de la senatulu imperiale) s'a svatuitu, precum ni spune unu telegramu, asupr'a cestiunii de a parasi senatulu imperiale. Este mai fára indoiéla, cá polonii voru asceptá finea sesiunii presinte, parasindu apoi senatulu imperiale, si cá nece nu voru intrá mai multu in delegatiuni.

* * (Deschiderea dietei ungueresci) se va intemplá in 24 l. c., tienendu-se prim'a siedintia pentru constituiune in 22 c.

* * Unele foie ungueresci vréu a scl cá se va intru-duce cátu mai curendu una taca egale pentru insciintiarile tele-grafice in imperiulu austro-magiaru, si acést'a va fi multu mai mica de cátu cele de pan'acum, solvite dupa marimea di-stantiiloru.

* * (Duelu importantu.) De la inceputulu agitatiuniloru electorali in Franci'a, intre „Liberté“ si „Siécle“ curge una polemia infocata in privintia candidaturii lui Emile Ollivier. Anatole de la Forge membrulu redactiunii diurnalului „Siécle“ intréba pe Girardin, cá servi-va de pretecsu si mai in colo mortea lui Carrel, pentru ca sé denega a satisfacé cu arm'a personelor vatemate. Girardin dede urmatoriulu respunsu sarcasticu: „Pistólele cu glontiele si taieturele sabiei neci candu n'au fostu motive, si neci candu n'au decisu vre-una cestiune. In man'a domniei-tale este ace'a-si arma, care o maneezu si eu; intrebuintieza arm'a acést'a, pre-cum o intrebuintiezu eu. Daca inse dta nu voiesci sé terminámu cu péna duelulu acestu-a, me invoiescu prea bucuosu, ca sé ni alegemu amendoi martori, cari sé de-cida: cari d'intre noi a infiptu destulu de adese ori si destulu de profunde rane in contrariulu séu, dechiarandu lupt'a de inchiaia. Séu dóra ti-ar' placé mai bine, ca ambi se luámu cáte una risma de papiru, cáte una sticla de negréla si cáte una legatura de pone, lasandu sé decurga lupt'a, pana ce le-amu intrebuintiatu tóte aceste? Alege!“

* * (Statistic'a clerulu spaniolu d'in an. 1868) Clerulu catedralu constá d'in 52 de prelati, 228 de demnitari, 756 de canonici, 859 de beneficiati, 633 de capelani si sier-bitori spiretuali. Clerulu colegialu constá d'in 175 de abati si canonici, 357 de beneficiati si 114 de spiretuali. Clerulu parocialu constá d'in 17,627 de preoti, 6,312 de preoti de ordi-nea a dou'a si 13,032 preoti seculari. Clerulu regulariu constá d'in 3,143 de calugari pensionati. Venitulu totalu, ce-lu contrage preotimea spaniola d'in cass'a statului, face 179,225.970 de reale la anu. La finea anului 1867 erá in Ispani'a 62 de case religiose cu 1506 individi. In 1855, precum se scie, s'au desfintiatu in Ispani'a tóte claustrele moncali. La inceputulu anului 1868 se aflau in Ispani'a 800 de claustre femeiesci cu 14,725 de calugaritie.

* * („Gazet'a Transilvaniei“) cu tóte, cá s'a predata in folosulu natiunei, are d'in editiunea de 450 esemplare destu-le inca, care ascépta sé dispara indiferentismulu d'in romani si se renvia spiritulu de a sacrificá d'in principiulu causoi natiunale, ca sé nu se confunde. Ut jugulent homines surgunt de nocte latrones, ut te ipsum serves non expergisceris?! („G. Tr.“)

* * (Cérta la ministeriulu ung. de comunicatiune). Secre-tariulu de statu Hollán si secretariulu Mihalik de la numitulu ministeriu s'au incurcátu de unu tempu incóce in o cérta atátu de veeminte, in cátu consiliulu ministeriale se intruní la o siedintia numai pentru acésta afacere. In acésta siedintia sé se fia decisu dimissionarea lui Mihalik d'in mini-steriu, de ore-co ambii oficiali dechiaraserá, cá langa olalta nu voiescu sé mai lucre, si secretariulu de statu Hollán de cáte-va díle neci nu-si mai cercetéza oficiulu. Caus'a acestei certe inca nu se scie.

(Avisu.) Unu june romanu, avocat in legile comuni si cambiali ar' dori a se aplicá intr'una cancelaria avocatiile ro-mana in caletate de conducatoriu alu biurouii séu ca ajun-ctu. Doritorii d'a se intielegé cu respectivulu binevoiesca a se adresá cu ofertele sale redactiunii acestui diurnalu.

* * (Chiamámu atentiunea) lectoriloru nostri a supr'a auunciului lexicograficu, ce urméza mai la vale.

* * (Invitare de prenumeratiune la procedur'a civile) d'im-preuna cu ambele ordinatiuni ministeriale, emise in privintia intruducerei si aplicarei acelei-a la executiunile caminali, tra-dusa de Dr. Iosifu Gallu, v-notariu la sectiunea transil-vana a tablei r. u. septenvirali d'in Pest'a. Oplu acestu-a va constá d'in 13—14 cóle tiparite, si va contiené la capetu si o terminologia scurta pentru intrebuintiare mai usióra. Pretiu-lu de prenumeratiune e 1 florinu pentru unu esemplariu, si e a se tramite de a dreptulu numitulu editoriu, sub adres'a: Pest'a, strad'a lui Leopoldu (Leopoldgasse) nr. 5. r. II.

Sciri electrice.

Berolinu, 17. aprile. Cu ocaziunea desbateri-loru decurse in siedintia de eri a dietei, a supr'a

infintiárii unui ministeriu federalisticu, c. Bismarck ataca proieptulu de lege respectivu, amenintian-du, cá la casu candu cas'a va primí proieptulu cestiunatu, si-va da demissionea. — Canceledariulu confederatiunii díce, cá centralisatiunea Germaniei nu se pote esoperá fára una rumpe-rea totala a acelei-a, si asié ar' fi mai bine, daca s'ar' concede tempu pentru a se desvóltá constituiunea confederatiunii. — Dechiarandu Lasker, cá canceledariulu confederatiunii va avé a numí ministri de spe-cialitate, c. Bismarck incepú a se familiarisá cu proieptulu cestiunatu, care se si primí cu 111 con-tr'a 100 de voturi. — Comisiunea pentru constitu-tiune a respinsu mai multe punte, intre cari si celu relativu la tribunalulu supremu polonu, si la gu-vernulu rèspondietoriu.

Londr'a, 16. aprile. Cas'a de josu a respinsu amendamentulu lui Disraeli relativu la sustienerea besericee d'in Irlandia.

Brussela, 19. aprile. Cu ocaziunea incetáru lucrului in Cherleroi trei membri ai comitetului so-cietáti belgice „Association Internatiunale“ fure are-stati si s'au ordínatu a li se cerceté locuintiele.

Parisu, 19. aprile. „Patrie“ díce, cá cu oca-siunea conferintiei d'in urma, reprezentantii guver-nului francesu au dechiaratu lui Frère-Orban, mini-strului d'in Belgi'a, cá Franci'a pricepe lucrulu cu totulu altmintrele de cátu Belgi'a. Interesele repre-sentate prin Franci'a nu concedu neci una schimbare de opinii.

Parisu, 19. aprile. „Public“ considera de probabilu, cá Franci'a si Belgi'a voru vení cátu mai curendu la una contielegere in afacerea cáiloru ferate.

Zagrabia, 20. aprile. Tóte oficiolatele muni-cipali si cetátile libere de aici voru fi reprezentate prin deputatiuni la descoperirea monumentului pala-tinului Iosifu.

Bucuresci, 19. aprile. Guvernulu a luatú me-suri energice, pentru a impedecá adunarea de banda bulgare in Romani'a. Bulgariloru contumati li se fa-ce procesu criminalu.

Milannu, 19. aprile. Oficiolatele descoperira un'a conjuratiune mazzinistica; se facura 6 arestári, ce-tatea este liniscita.

Anunciu bibliograficu

La stabilimentulu tipograficu alu societáti „Deutsch“ in Pestu este sub tipariu oplu:

VOCABULARIU

Italiano-Romanu, Franceso-Romanu

si

Romano-Italiano-Francesu

Cu trei tractate gramaticale si cu adangerea numelon proprie celoru mai principale,

Prelucratu de

I. L. FROLLO

Profesoru la gimnasiulu Carolu I. in Braila.

Tota oper'a, formandu trei volume mari, va aperi in 84 mare, cu litere compacte, in 10 fascicle séu aprox cuprindendu fia-care fasciclu cáte 10 cole.

In scurtu va esi de sub tipariu volumulu I, adeca partea Italiano-Romana, primulu opu lexicograficu pentru limb'a italianu in literatur'a romana, care va cuprinde trei fascicle, plus 4—5 cole, cari voru intregi oper'a, adeca 34—35 de cole.

Abonamintele pentru tote provinciile austriace se primescu la Librari'a „AIGNER et RAUTMANN“ (Pest'a, Waitznergasse, Hôtel Nation.) (1—2)

Pretiuu fia-cáru fasciclu va fi de 5 lei novi (2 fl. val. austr.)

Proprietariu, redactoru rèspondietoriu si editoriu:

ALESANDRU ROMANU.